

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ІННОВАТИКИ,
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ІНФРАСТРУКТУРИ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор навчально-наукового
інституту інноватики,
природокористування та
інфраструктури

Василь БРИЧ
«31» 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Виконавач обов'язків
проректора з
науково-педагогічної роботи

Віктор ОСТРОВЕРХОВ
«31» 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор навчально-наукового
інституту новітніх освітніх технологій

Святослав ШИТЕЛЬ
«31» 08 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни

«ВИРОБНИЦТВО ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА»

ступінь вищої освіти – бакалавр

галузь знань – 20 Аграрні науки та продовольство

спеціальність – 201 Агронія

освітньо-професійна програма «Агронія»

кафедра агробіотехнологій

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. (год.)	ІРС (год.)	Тренінг, КПЗ (год.)	Самоств. робота студ. (год.)	Разом (год.)	Екзамен
Денна	4	7	39	26	4	12	69	150	7
Заочна	4	7	8	4	-	-	138	150	7

Тернопіль – ЗУНУ
2023

31.08.2023

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань 20 «Аграрні науки та продовольство» спеціальності 201 «Агрономія» затвердженої Вченою радою ЗУНУ (протокол №10 від 24 червня 2020 р.).

Робочу програму склав к. с.-г. н, доцент Олег БОЙКО

Робоча програма розглянута та затверджена на засідання кафедри агробіотехнологій, протокол № 1 від 29 серпня 2023 р.

Завідувач кафедри д. с.-г.н., с.н.с. Антін ШУВАР

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності «Агрономія», протокол № 1 від 30 серпня 2023 р.

Голова групи забезпечення спеціальності д. с.-г.н., с.н.с. Антін ШУВАР

Гарант ОПП д. с.-г.н., с.н.с. Антін ШУВАР

**СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“Виробництво органічної продукції рослинництва”**

1. Опис дисципліни “Виробництво органічної продукції рослинництва”

Дисципліна - “Органічне виробництво органічної продукції рослинництва”	Галузь знань, спеціальність, СВО	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів - 5	Галузь знань: «Аграрні науки та продовольство»	Статус дисципліни: обов’язкова Мова навчання: українська
Кількість залікових модулів - 4	Спеціальність 201 «Агрономія»	Рік підготовки: <i>Денна – 4</i> <i>Заочна – 4</i> Семестр: <i>Денна - 7</i> <i>Заочна - 7</i>
Кількість змістових модулів - 2	Ступінь вищої освіти- бакалавр	Лекції: <i>Денна - 39 год.</i> <i>Заочна - 8 год.</i> Практичні заняття: <i>Денна - 38</i> <i>Заочна - 4 год.</i>
Загальна кількість годин - 150		Самостійна робота: <i>Денна - 69</i> <i>Заочна – 138</i> Тренінг, КППЗ -12 год. Індивідуальна робота - 4 год
Тижневих годин - 12, з них аудиторних - 6	-	Вид підсумкового контролю - екзамен

2. Мета і завдання дисципліни «Виробництво органічної продукції рослинництва»

2.1. Мета - набуття студентами знань і умінь, які необхідні висококваліфікованому спеціалісту для організації заходів щодо органічних технологій вирощування культур і одержання високоякісної продукції в різних ґрунтово-кліматичних умовах в господарствах різних організаційно-правових форм власності.

Вивчення дисципліни "Виробництво органічної продукції рослинництва" дозволить самостійно вирішувати питання застосування як окремих елементів сучасних органічних технологій вирощування с.-г. культур і їх комплексного застосування.

2.2. Завдання вивчення дисципліни

- довести до студентів розуміння сутності, цілей і провідних засад функціонування органічного виробництва сільськогосподарських культур;

- ознайомити студентів із теоретичними та практичними прийомами розробки елементів органічної технології вирощування сільськогосподарських культур на підставі знань їх ботанічних та біологічних особливостей з урахуванням адаптації культур до певних ґрунтово - кліматичних умов, різноманітністю використання, поширення та потенціалом урожайності нішевих культур і прикладами високої реалізації їх у виробництві; еколого-біологічними особливостями;

- сформувати у студентів системний підхід до управління ризиками та прибутковістю при запровадженні технологічного процесу органічного виробництва сільськогосподарської продукції;

- виховати здатність до творчого пошуку в напрямі удосконалення технологічних процесів органічного рослинництва;

- навчити студентів застосовувати заходи щодо зменшення до мінімуму втрат врожаю при вирощуванні, збиранні, транспортуванні, післязбиральній обробці та зберіганні.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни:

ФК 2 Здатність вирощувати, розмножувати сільськогосподарські культури та здійснювати технологічні операції з первинної переробки і зберігання продукції.

ФК 8 Здатність розв'язувати широке коло проблем та задач у процесі вирощування сільськогосподарських культур шляхом розуміння їх біологічних особливостей та використання як теоретичних, так і практичних методів.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни.

"Виробництво органічної продукції рослинництва" є інтегрованою дисципліною, яка узагальнює наукову інформацію з таких дисциплін, як ботаніка з основами генетики рослин, хімія, фізіологія рослин з основами біохімії, ґрунтознавство, рослинництво, землеробство з основами гербології, агроекологія, сільськогосподарські машини та машиновикористання в рослинництві, селекція та насінництво сільськогосподарських культур, організація наукових досліджень в агрономії. Як дисципліна, займає одне з провідних місць у формуванні спеціалістів аграрного сектору для практичної роботи в сільськогосподарському виробництві та науково-дослідній роботі в

умовах ринкових відносин.

2.5. Результати навчання.

ПРН 10 Аналізувати та інтегрувати знання із загальної та спеціальної професійної підготовки в обсязі, необхідному для спеціалізованої професійної роботи у галузі агрономії

ПРН 13 Проектувати та організовувати заходи вирощування високоякісної сільськогосподарської продукції та відповідно до чинних вимог.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Основні напрямки альтернативного землеробства.

Тема 1. Принципи та загальні вимоги до органічної системи землеробства.

Історичні аспекти виробництва органічної продукції. Принципи та загальні вимоги органічного сільського господарства. Сучасний стан та перспективи розвитку органічного рослинництва. Розроблення і адаптація нових технологій із урахуванням довготривалості їх соціального і екологічного ефекту.

Тема 2. Органічні екосистеми.

Менеджмент екосистем. Охорона ґрунтів і водних ресурсів. Генетично модифіковані організми у сільському господарстві. Адаптація органічного виробництва продукції рослинництва до ґрунтово-кліматичних умов різних зон України.

Тема 3. Органічні технології.

Особливості ведення органічного рослинництва на різних категоріях сільськогосподарських земель. Районування земель, придатних для вирощування органічної продукції. Добрива і засоби поліпшення ґрунту. Застосування макро- та мікродобрив. Застосування азотфіксуючих та фосформобілізуючих бактерій. Засоби захисту рослин. Засоби боротьби із шкідниками і збудниками хвороб. Біопестициди, біодобрива і натуральні стимулятори росту.

Тема 4. Особливості збереження родючості ґрунту шляхом ведення органічного господарювання.

Особливості органічного рослинництва. Особливості ведення органічного землеробства на схилових ґрунтах. Особливості органічних технологій на осушуваних землях. Ведення органічного землеробства на кислих ґрунтах. Управління гумусовим станом ґрунтів.

Тема 5. Моніторинг навколишнього середовища та його використання під час розробки органічних систем

Методологія моніторингу агроекосистем. Засади функціонування ґрунтового моніторингу. Критерії оцінювання і види ґрунтового екологічного моніторингу.

Змістовий модуль 2. Особливості технологій органічного виробництва сільськогосподарських культур

Тема 6. Особливості технологій вирощування зернових культур в органічному землеробстві.

Правила виробництва органічної продукції рослинництва у технологіях вирощування зернових культур. Використання бобових і небобових попередників. Сидерація в технологіях вирощування нішевих зернових культур. Особливості технології вирощування ранніх ярих зернових культур в органічному землеробстві. Особливості вирощування круп'яних культур в органічному землеробстві.

Тема 7. Технології вирощування зернобобових культур в органічному землеробстві

Особливості вирощування гороху. Особливості вирощування кормових бобів. Технологія вирощування сої в органічному землеробстві. Вирощування видів люпину.

Тема 8. Технології вирощування олійних культур в органічному землеробстві

Особливості вирощування ріпаку. Особливості вирощування соняшнику. Технологія вирощування льону олійного та льону - довгунцю в органічному землеробстві. Вирощування гірчиці білої.

Тема 9. Стандарти виробництва, переробки, маркування та збуту органічної продукції

Поняття про ринок органічного агровиробництва. Сфера застосування стандартів. Маркування органічної продукції. Система контролю та сертифікації. Стандарти органічного виробництва

Тема 10. Правові аспекти розвитку органічного сільського господарства в Україні та ЄС.

Правове забезпечення органічного сільського господарства в Україні. Організаційні аспекти ведення органічного сільського господарства у країнах ЄС. Правове регулювання органічного сільського господарства в країнах ЄС.

**4. Структура залікового кредиту з дисципліни «Виробництво органічної продукції рослинництва»
(денна форма навчання)**

	Кількість годин, в т. ч.					
	Лекції	Практичні заняття	Індивідуальна робота	Тренінг, КПЗ (год.)	Самостійна робота студента,	Контрольні заходи
Змістовий модуль 1. Основні напрямки альтернативного землеробства						
Тема 1. Принципи та загальні вимоги до органічної системи землеробства.	2	2	2	6	5	Поточне опитування
Тема 2. Органічні екосистеми.	4	2			6	
Тема 3. Органічні технології.	4	2			6	
Тема 4. Особливості збереження родючості ґрунту шляхом ведення органічного господарювання.	6	2			6	
Тема 5. Моніторинг навколишнього середовища та його використання під час розробки органічних систем	3	2			6	
Змістовий модуль 2. Особливості технологій органічного виробництва сільськогосподарських культур						
Тема 6. Особливості технологій вирощування зернових культур в органічному землеробстві	6	4	2	6	8	Поточне опитування
Тема 7. Технології вирощування зернобобових культур в органічному землеробстві	4	4			8	
Тема 8. Технології вирощування олійних культур в органічному землеробстві	4	4			8	
Тема 9. Стандарти виробництва, переробки, маркування та збуту органічної продукції	4	2			8	
Тема 10. Правові аспекти розвитку органічного сільського господарства в Україні та ЄС	2	2			8	
Разом	39	26	4	12	69	

(заочна форма навчання)

	Кількість годин, в т. ч.		
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Змістовий модуль 1. Основні напрямки альтернативного землеробства			
Тема 1. Принципи та загальні вимоги до органічної системи землеробства.	2	2	12
Тема 2. Органічні екосистеми.	-	-	14
Тема 3. Органічні технології.	2	-	14

Тема 4. Особливості збереження родючості ґрунту шляхом ведення органічного господарювання.	2		14
Тема 5. Моніторинг навколишнього середовища та його використання під час розробки органічних систем.			14
<i>Змістовий модуль 2. Особливості технологій органічного виробництва сільськогосподарських культур</i>			
Тема 6. Особливості технологій вирощування зернових культур в органічному землеробстві.	2	2	14
Тема 7. Технології вирощування зернобобових культур в органічному землеробстві.			14
Тема 8. Технології вирощування олійних культур в органічному землеробстві.			14
Тема 9. Стандарти виробництва, переробки, маркування та збуту органічної продукції.			14
Тема 10. Правові аспекти розвитку органічного сільського господарства в Україні та ЄС.			14
Разом	8	4	138

5. Тематика практичних занять

Змістовий модуль 1.

Практичне заняття 1.

Тема: Принципи та загальні вимоги до органічної системи землеробства.

Мета: Сформувати у студентів знання про сутність систем землеробства, їх історичний розвиток та особливості органічної системи.

Питання для обговорення:

1. Принципи органічного сільського господарства.
2. Загальні вимоги до галузі органічного рослинництва.

Завдання: Підготувати презентацію на одну із запропонованих тем:
Основні принципи органічного землеробства.

Загальні вимоги до галузі органічного рослинництва: європейський досвід та українські реалії.

Практичне заняття 2.

Тема: Органічні екосистеми.

Мета: Ознайомити студентів про сутність органічних технологій вирощування.

Питання для обговорення:

1. Екологічна система. Основні ознаки органічної технології

вирощування сільськогосподарських культур. Органобіологічне землеробство.

2. Теоретичні основи біодинамічної системи. Менеджмент екосистем.
3. Охорона ґрунтів і водних ресурсів. Охарактеризуйте існуючі ГМ-сорти.

Практичне заняття 3.

Тема: Органічні технології.

Мета. Ознайомити студентів з особливостями використання основних елементів технологій в органічному агровиробництві.

Питання для обговорення:

1. Особливості органічного рослинництва. Добрива і засоби поліпшення ґрунту.
2. Застосування макро- та мікродобрив. Застосування азотфіксуючих та фосформобілізуючих бактерій.
3. Засоби боротьби із шкідниками і збудниками хвороб. Біопестициди, біодобрива і натуральні стимулятори росту.

Практичне заняття 4.

Тема: Особливості збереження родючості ґрунту шляхом ведення органічного господарювання.

Мета. Ознайомити студентів з технологічними особливостями застосування видів добрив в органічному рослинництві.

Питання для обговорення:

1. Технологічні особливості органічного рослинництва.
2. Використання видів добрив і засобів відтворення та збереження родючості ґрунту. Використання бобових і небобових попередників.
3. Сидерація в технологіях вирощування польових культур. Ведення органічного землеробства на кислих ґрунтах. Управління гумусовим станом ґрунтів.

Практичне заняття 5.

Тема: Моніторинг навколишнього середовища та його використання під час розробки органічних систем.

Мета. Ознайомити студентів з основними елементами моніторингу навколишнього середовища та його використання під час розробки органічних систем.

Питання для обговорення:

1. Методологія моніторингу агроекосистем.
2. Засади функціонування ґрунтового моніторингу.
3. Критерії оцінювання і види ґрунтового екологічного моніторингу.

Змістовий модуль 2.

Практичне заняття 6.

Тема: Особливості технологій вирощування зернових культур в органічному землеробстві.

Мета: Навчитися розробляти проєкти екологічно-безпечних прийомів і

технологій вирощування зернових культур.

Питання для обговорення:

1. Правила виробництва органічної продукції рослинництва у технологіях вирощування зернових культур. Використання бобових і небобових попередників.

2. Сидерація в технологіях вирощування зернових культур. Особливості технології вирощування ранніх ярих зернових культур в органічному землеробстві. Особливості вирощування круп'яних культур в органічному землеробстві.

Практичне заняття 7.

Тема: Технології вирощування зернобобових культур в органічному землеробстві.

Мета: Навчитися розробляти проекти екологічно-безпечних прийомів і технологій вирощування зернобобових культур.

Питання для обговорення:

1. Особливості вирощування гороху. Особливості вирощування кормових бобів. Технологія вирощування сої в органічному землеробстві.

2. Вирощування видів люпину.

Практичне заняття 8.

Тема: Технології вирощування олійних культур в органічному землеробстві.

Мета: Навчитися розробляти проекти екологічно-безпечних прийомів і технологій вирощування олійних культур.

Питання для обговорення:

1. Особливості вирощування ріпаку. Особливості вирощування соняшнику.

2. Вирощування гірчиці білої. Технологія вирощування льону олійного та льону - довгунцю в органічному землеробстві.

Практичне заняття 9.

Тема: Стандарти виробництва, переробки, маркування тазбуту органічної продукції.

Мета. Ознайомити студентів з основними стандартами виробництва, переробки, маркування тазбуту органічної продукції.

Питання для обговорення:

1. Поняття про ринок органічного агровиробництва.

2. Сфера застосування стандартів. Маркування органічної продукції.

3. Система контролю та сертифікації. Стандарти органічного виробництва.

Практичне заняття 10.

Тема: Правові аспекти розвитку органічного сільського господарства в Україні та ЄС.

Мета. Ознайомити студентів з правовими аспектами розвитку органічного сільського господарства в Україні та ЄС.

Питання для обговорення:

1. Правове забезпечення органічного сільського господарства в Україні.
2. Організаційні аспекти ведення органічного сільського господарства у країнах ЄС.
3. Правове регулювання органічного сільського господарства в країнах ЄС.

6. Комплексне практичне індивідуальне завдання

Індивідуальні завдання з дисципліни «Виробництво органічної продукції рослинництва» виконуються самостійно кожним студентом на основі вільного вибору теми завдання. КППЗ охоплює усі основні теми дисципліни. Метою виконання КППЗ є поглиблення знань студентів у тих темах курсу, що найменш розглядаються у лекційних і практичних заняттях. При виконанні та оформленні КППЗ студент може використати комп'ютерну техніку, інформацію з Інтернету, статистичний, довідковий та інші необхідні матеріали. Виконання КППЗ вимагає від студентів навичок опрацювання статистичних показників, вміння робити агроекологічні розрахунки, аналізувати і систематизувати використану інформацію, робити висновки та рекомендації щодо вирішення поставлених екологічних проблем.

Варіанти КППЗ з дисципліни «Виробництво органічної продукції рослинництва».

1. Розробити органічну технологію вирощування гречки для ґрунтово-кліматичних умов Полісся.
2. Розробити органічну технологію вирощування льону олійного для ґрунтово-кліматичних умов Лісостепу західного.
3. Розробити органічну технологію вирощування бобів кормових для ґрунтово-кліматичних умов Полісся.
4. Розробити органічну технологію вирощування ромашки лікарської для ґрунтово-кліматичних умов Передкарпаття.
5. Розробити органічну технологію вирощування льону-довгунцю.
6. Розробити органічну технологію вирощування череди трироздільної для ґрунтово-кліматичних умов Лісостепу західного
7. Розробити органічну технологію вирощування вирощування вівса посівного для ґрунтово-кліматичних умов Лісостепу західного
8. Розробити органічну технологію вирощування вирощування пшениці озимої спельти для ґрунтово-кліматичних умов Лісостепу західного
9. Розробити органічну технологію вирощування вирощування жита озимого для ґрунтово-кліматичних умов Полісся.
10. Розробити органічну технологію вирощування вирощування жита озимого для ґрунтово-кліматичних умов Лісостепу західного
11. Розробити органічну технологію вирощування вирощування розторопші плямистої для ґрунтово-кліматичних умов Лісостепу західного
12. Розробити органічну технологію вирощування вирощування нуту для ґрунтово-кліматичних умов Лісостепу західного
13. Розробити органічну технологію вирощування льону олійного для

грунтово-кліматичних умов Полісся.

14. Розробити органічну технологію вирощування м'яти перцевої для ґрунтово-кліматичних умов Полісся

15. Розробити органічну технологію вирощування календули для ґрунтово-кліматичних умов Полісся

16. Розробити органічну технологію вирощування кропу для ґрунтово-кліматичних умов Полісся.

17. Розробити органічну технологію вирощування чебрецю для ґрунтово - кліматичних умов Полісся

18. Бактеріальні та ріст активуючі препарати.

19. Органічні добрива. Значення гною та інших органічних добрив у підвищенні врожайності сільськогосподарських культур і родючості ґрунту.

20. Гній, способи зберігання та застосування під сільськогосподарські культури.

21. Різновидності гною, їх складові частини. Хімічний склад гною. Розрахувати, скільки КРК надійде в ґрунт з 50 т гною.

22. Безпідстилковий гній, його склад, властивості, зберігання і застосування.

23. 71. Значення гною і інших органічних добрив у підвищенні врожайності сільськогосподарських культур і родючості ґрунту. Розрахувати, скільки КРК надійде в ґрунт з 40 т гною на 1 га.

24. Види і типи торфу, його агрохімічна характеристика, застосування в сільському господарстві.

25. Зелене добриво - сидерати, техніка їх вирощування і застосування.

7. Самостійна робота

№ з/п	Тематика
1	Закони землеробства і їх використання в практиці с.-г. виробництва
2	Вимоги с.-г. культур до основних факторів життя та регулювання їх у землеробстві
3	Поняття про фітоценоз і агрофітоценоз, їх особливості
4	Потенціал вирощування нішевих культур в Україні
5	Перспектива нішевих культур в малих суб'єктах господарювання аграрного сектору.
6	Екзотичні злаки (спельта, жито, кінза). Органічні технології вирощування в різних ґрунтово-кліматичних умовах.
7	Органічні технології вирощування нішевих ягідних культур - лохина, чорниця, журавлина, малина, жимолость, ожина і суниця
8	Органічні технології вирощування овочевих нішевих культур - спаржа, цибуля-шалот, цибуля-порей, батат, гарбуз та часник
9	Технологічний проект вирощування квасолі.
10	Технологічний проект вирощування фенхелю звичайного
11	Технологічний проект вирощування календули
12	Контроль бур'янів у системі землеробства No-till
13	Причини необхідності чергування с.-г. культур на полі.

14	Ґрунтозахисна роль сівозмін і їх особливості в різних природно- кліматичних зонах України
15	Причини необхідності чергування с.-г. культур на полі
16	Значення лікарських культур у світі в Україні і світі
17	Попередники для окремих польових культур і їх комплексна оцінка
18	Роль і місце проміжних культур в сівозмінах
19	Характеристика та розподіл проміжних культур залежно від їх біологічних особливостей та технології вирощування
20	Сидеральні хрестоцвіті культури. Їх роль в органічних технологіях вирощування.

8. Тренінг з дисципліни

Тематика: Формування колекції ґрунтів.

1. Розробити мультимедійну презентацію з органічного землеробства.
2. Складання схеми польових і кормових сівозмін для зони Лісостепу.

9. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни “Рослинництво” використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- поточне опитування;
- модульне тестування та опитування;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- оцінювання результатів КППЗ;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- ректорська контрольна робота;
- екзамен.

10. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни “Виробництво органічної продукції рослинництва” визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2 (ректорська контрольна робота)	Заліковий модуль 3 (підсумкова оцінка за КППЗ)	Заліковий модуль 4 Екзамен	Разом
20	20	20	40	100
Усне опитування під час занять (5 тем) - 5 балів за тему - макс. 25 балів; Модульна контрольна робота - макс. 75 балів	Усне опитування під час занять (5 тем) - 5 балів за тему - макс. 25 балів; Модульна контрольна робота - макс. 75 балів	Участь у тренінгах - макс. 20 балів. Підготовка КППЗ - макс. 60 балів. Захист КППЗ - макс. 20 балів.	Тестові завдання (10 тестів по 2 бали) - мах 20 балів. Теоретичне питання (1) мах 20 балів. Практичні завдання (2) мах 60 балів.	100%

Шкала оцінювання:

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	відмінно	A (відмінно)
85-89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1	Електронний варіант лекцій	1-10
2	Презентаційні матеріали в Power Point	1-10
3	Тестові завдання (електронний варіант)	1-10
4	Мультимедійне забезпечення викладання лекцій. Платформа Moodle.wunu.edu.ua On-line платформи: ZOOM	1-10

Рекомендовані джерела інформації

1. Амонс С.Е. Біологічний захист рослин в системі органічного землеробства. Сільське господарство та лісівництво. 2022. №25. С. 167-183.
2. Гончарук І.В., Ковальчук С.Я., Цицюра Я.Г., Лутковська С.М. Динамічні процеси розвитку органічного виробництва в Україні. Монографія. ВНАУ. Вінниця: Твори, 2020. 472 с.
3. Амонс С.Е. Стан та перспективи розвитку виробництва органічної продукції в Україні. Сільське господарство та лісівництво. 2021. № 22. С. 221236.
4. Сальнікова А.В., Макаренко Н.А. До питання перспектив і проблем органічного виробництва сільськогосподарської продукції в Україні. Наукові доповіді НУБіП України. 2021. № 6 (94). С. 1-16. DOI: <http://dx.doi.org/10.31548/dopovidi2021.06.004>.
5. Казанджі А.В. Стратегічні вектори розвитку ринку органічної продукції України. Інтелект XXI. № 1. 2018. С. 72-76.
6. Bazaluk O., Yatsenko O., Zakharchuk O. et al Dynamic Development of the Global Organic Food Market and Opportunities for Ukraine. Sustainability. 2020, Vol. 12, Iss. 17. Article 6963. P. 1-19. DOI: <https://doi.org/10.3390/su12176963>.
7. Гудзь В. П. Адаптивні системи землеробства: підручник / В. П. Гудзь, І. А. Шувар, А. В. Юник, І.П. Рихлівський, Ю. Г. Міщенко. К.: „Центр учбової літератури”. 2-є вид. перероб. та доп., 2014. 336 с.
8. Шувар І. А. Еколого-герботологічний моніторинг і прогноз в агроценозах: Навч. посібник; За ред. І. А. Шувар / І.А. Шувар, В. П. Гудзь, А. М. Шувар, О.П. Крушинський, І.О. Корчинський, І.Б. Мазур, О.М. Андрушко, Н.І. Мойш. Львів: НВФ „Українські технології”, 2011. 208с.

9. Кобець М.І. Органічне землеробство в контексті сталого розвитку / [Електронний ресурс] /М.І. Кобець // Проект аграрна політика для людського розвитку. Режим доступу:

http://www.undp.org.ua/agro/pub/ua/P2004_01_051_04.pdf.

10. Клітна М.Р. Стан і розвиток органічного виробництва та ринку органічної продукції в Україні [Електронний ресурс] / М.Р. Клітна, І.А. Брижань // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». - Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2525>.

11. Петриченко В.Ф. Наукове забезпечення та перспективи органічного землеробства в Україні /В.Ф. Петриченко, В.Ф. Камінський //Поєднання науки, освіти, практичного виробництва і реалізації якісної органічної продукції (Матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф., 26 червня 2013 р., Київ-Іллінці). К.: ФОП «А.І. Каштелянов», 2013. С. 5-15.

12. Наукові основи виробництва органічної продукції в Україні: монографія / за ред. д-ра с.-г. наук, проф., акад. НААН Я.М. Гадзала, д-ра с.-г. наук, проф., чл.-кор.НААН В.Ф. Камінського. К.: Аграрна наука, 2016. 592 с.

13. Томашевська О.А. Органічне виробництво в світі: реалії та перспективи // Інноваційна економіка. 2013. № 6. С. 161-164.

14. Трибель С.О. Стратегічні культури / С.О. Трибель, С.В. Ретьман, О.І. Борзих, О.О. Стригун. За редакцію С.О. Трибеля. К.: Фенікс, Колобів, 2012. 368 с.

15. Шувар І. А. Виробництво і використання органічних добрив: монографія / І.А. Шувар, О.М. Бунчак, В.М. Сендецький, О.Б. Тимофійчук, В.С. Гнидюк, Л.В. Центило, О.М. Бахмат., Н.М. Колісник, Б.В. Тимофійчук, О.В. Лозова; За заг. ред. І. А. Шувара. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2015. 596с.

16. Шувар І.А. Наукові основи сівозмін інтенсивно-екологічного землеробства / І.А. Шувар. Львів: Каменяр, 2011. 224 с.

17. Волкогон В.В. Біологічні аспекти адаптивних систем землеробства. Адаптивні системи землеробства і сучасних агротехнологій - основа раціонального землекористування, збереження і відтворення родючості ґрунтів. К.: ВП «Едельвейс», 2013. С. 95-107.

18. Господаренко Г.М. Удобрення сільськогосподарських культур. К.: Вища школа, 2010. 348 с.

19. Сидерація в технологіях сучасного землеробства: науково- виробниче видання (монографія) / [Шувар І.А., Роїк М.В., Іванишин В.В., Сендецький В.М., Центило Л.В. та ін.]; за заг. ред. І.А. Шувара, М.В. Роїка. Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2016. 182 с.

20. Продуктивність ячменю ярого і картоплі в агроценозах західного Лісостепу України : монографія / І. А. Шувар, Г. М. Корпіта, А. В. Юник. Львів : Сполом, 2019. - 148 с.

21. Біологізація землеробства в Україні: реалії та перспективи /науково-виробниче видання / В. В. Іванишин, М. В. Роїк, І. А. Шувар, Л. В. Центило, В. М. Сендецький, О. М. Бунчак, Н. М. Колісник та ін. ; за заг. ред. В. В. Іванишина та І. А. Шувара. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2016. 284 с.

22. Довідник стандартів ЄС щодо регулювання органічного виробництва та маркування органічних продуктів. Книга 3. Львів: Видав. компанія «АРС», 2013. 272 с.

23. Закон України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/425-18>.

24. Концепція розвитку органічного землеробства в Україні до 2020 року / [О.І. Шкуратов, О.І. Дребот, В.А. Чудовська та ін.]. К.: ТОВ «Екоінвестком», 2014. 16 с.

25. Культура сидерації. Наукові основи ефективного застосування зелених до-брив у господарствах різних форм власності / за ред. В.Ф. Камінського, Е.Г. Дегодюка, С.Е. Дегодюк, О.А. Літвінова та ін. К.: Аграр. наука, 2013. 80 с.

26. Методичні рекомендації з основ органічного землеробства для фермерів (до-свід ПП «Агроекологія»). Полтава, 2013. 60 с.

27. Подолінський О.С. Біодинаміка - землеробство майбутнього. К.: Софія-А, 2006. 64 с.

28. Петриченко В.Ф., В.Ф. Камінський. Наукове забезпечення органічного виробництва / Поєднання науки, освіти, практичного виробництва і реалізація якісної органічної продукції: Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. 26 червня 2013 р. Київ-Іллінці, 2013. С. 3-24.

29. Сайко В.Ф., Бойко П.І. Сівозміни в землеробстві України. К.: Аграр. наука, 2002. 147 с.

30. Семак Б.Б. Вітчизняний ринок лікарської рослинної сировини: проблеми і вирішення / Б.Б. Семак, М.Ю. Барна, Л.І. Демкевич // Науковий вісн. НЛТУ України. 2011. Вип. 21.1. С. 264-268.

31. Гаврилов С.О., Блажевич Л.Ю., Мартинюк Н.І. Фітоценотична стійкість змішаних посівів як елемента органічного землеробства. *Органічне виробництво і продовольча безпека*. Житомир: Полісся, 2013. С. 377-380.

32. Гриник І.В. Кондратенко П.В. Наукові системи організації вирощування продукції органічного садівництва. Вісн. аграр. науки. 2014. № 10. С.17-21.

33. Дегодюк Е.Г. Адаптація органічного землеробства до ґрунтово-кліматичних умов України / [Е.Г. Дегодюк, М.М. Проненко, С.З. Гуральчук та ін.]. // Поєднання науки, освіти, практичного виробництва і реалізації якісної органічної продукції (Матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф., 26 червня 2013 р. Київ - Іллінці). К.: ФОП «А.І. Каштелянов», 2013. С. 31-38.

34. Закон України «Про карантин рослин» № 674 - ^ від 3 квітня 2003 року.

Інформаційні ресурси

1. Український біологічний сайт / [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.biology.org.ua>.

2. Законодавство України / [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.rada.kiev.ua>.

3. Державний комітет статистики України / [Електронний ресурс]. режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

4. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського / [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>.

5. *Органік* в Україні [Електронний ресурс] / Федерація органічного руху України. Режим доступу: <http://organic.com.ua>.

6. Органічне виробництво в Україні. Інформаційно-аналітичний портал АПК України. URL: <https://agro.me.gov.ua/ua/napryamki/organichnevirobnictvo/organichne-virobnictvo-v-ukrayini>.